

توندا و سرت - ههسپیی کو ههفۆتکرنا
وی ب زهحمهت بت - ههسپیی
شهری. ههروهسا (هیدج و بیدخ)
ژی لکارن.

هیرید (Hîrbed): بیتشه وایین ئۆلی -
مامۆستایی زانستین دینی و
قازیب زهردهشتی - بۆ وان مۆبهدا
دهاته گۆتن کوژ بلی مویهدین
وهک مامۆستا ب فیترکنا قوتابیان
ژی رادبوون.

هیز (Hîz): سهرزنگ - نیرامی -
خرابکار - بی شهرم.

هیزم (Hêyzum): دار و چقین
هشک کو بکیر سۆتنی بهیتن.

هیش (Hîş): بنیره: (هیج).

هیگر (Heyger): ههسپیی کو
رهنگی وی سۆری بناف رهشی قه
چۆی بیت.

هیمه (Hîme): بنیره: (هیزم).

هین (Hîn): ئەف، ئەفه - په یقشا
ترساندن و هوشداردانی بههفرهیه،
وهکی دبیرن (نهیی!).

هیون (Heyûn): حیشتی، حیشتی
کو توند بچیت، حیشتی مهزن -
بۆ ههسپیی ژی دهیتته گۆتن.

هی (He- êy): هیتی (په یقشا
هشداردان و ناگه هدارکرنی یه) -
لدهمی ئافهرین گۆتنی ژی دهیتته
گۆتن - ههروهسا په یقشا ته هیدیکرن
و ترساندن یه ژی.

هیا هو (Heyahû): غهوغا، شهر و
شهردهش، دهنگ و دۆر و هۆسه و
قه رهبالغ.

هیپی (Hîpî): ژ په یقشا (Hip) یا
ئنگلیزی هاتیه وهرگرتن کو د
زمانی ئنگلیزی دا ئانکو
په ریشانی و تیکچوون و حالهتی
مالیخولیایی یه، لی نهول ئیرانی
بۆ هندهک گه نجا دهیتته بکارئینان
کو سههر و رهیتن خوه بهرددهن و
جلکین نیزیکی بین ژنکا دکه نه
به رخوه و کاری خوه بهس یه کری
عه شق و ئەفین.

هیج (Hîç): هیج، چونه - بیهوده -
کیم، پچهک. ههروهسا (ایج و
هیش) ژی لکارن.

هیچکاره (Hîçkarê): که دوهر،
که سێ کو ب کیر چو کارهکی
نه ئیت.

هید (Heyd): ملهتیب.

هیدخ (Heydex): ههسپیی گهنج و

ی

ی (Ya): تیپا سیھ و دووی و دویماییه ژئولفابییا زمانی فارسی و ب دو رنگایه؛ مهعروف و مهجهول. هندی «ی» مهعروفه، دبیرنه وی «ی» یا کوب تمامهتی دهیته بلتقکرن، وهکی: (بیخ، تیر، پیش، ریش) و هندی «ی» مهجهوله، ئه و «ی» یه یا کو وهکی کهسرهیه کا تیر و تژی دهیته بلتقکرن، وهکی: (دلیر، شمشیر)، بهلام نهقرۆکه چو جیاوازی نههیلاینه د ناچهرا هردو «ی» ان دا و هردویان ب ئیک ئاوا لیتقکدن. ههروهسا ئهف تیپه لداوییا هندهک پهیشان دهیت و رهنگین خوه هه نه: «ی» ژیدهری، وهکی: (دوستی، دشمنی)، «ی» نسبت پیدانی، وهکی: (تهرانی، شیرازی)، «ی» نهنیاس کو

نیشانه ب کهسهک یان تشتهکی نهدیار، وهکی: (مردی، زنی، سنگی، کتابی)، «ی» جیناچی، وهکی: (رفستی، دیدی، بردی)، «ی» زیده کو دکهفته ناچهرا دو پهیشان و ههروهسا دکهفته داوییا وان په یقین کو ب (ا، و) دهینه بدویاهی ئینان، وهکی: (بوی گل، نوای بلبل) و «ی» بهردهوامی، وهکی: (رفتنی، گفتنی).

یا (Ya): په یثا پیکشه گریدانی به (یان، ئان).

یاب (Yab): فهرمانه ب شه دیتنی، ئانکو: قه بینه - پویج بوی، نهمای - بیهوده، بی مفا، بکیرنه هاتی.

یابر (Yabêr): ئاڤ و ئهرد یان گوندی کو پاشای داباڤ کهسهکی ژ بوی کو خوه پی بخودان کهت.

- ياپش (Yabêş): په پيدا بوون.
- يابنده (Yabendê): په يداکەر.
- ياپو (Yabû): هه سپی دوکوور، هه سپی کونه ژ نه ژاده کي ره سهن بت، هه سپی باری، هه سپی باره لگر.
- يابیدن (Yabîden): په يداکرن - بده ستفه ئينان.
- ياختن (Yaxten): کيشانه دهر، ئينانه دهر (وه کي شير ژ کاڅلانی ئينانه دهر).
- ياد (Yad): بير، ياد.
- ياد آمدن (Yad ameden): بيره اتن.
- ياد آوردن (Yad averden): ب بيرئينانه څه.
- يادبود (Yadbûd): يادگاری، پيشکيشکرنا تشته کي وه ک بيره اتن بو کسه کي دی - بيرئينانه څه (ري وره سمین کول بيره اتنا کسه کي بهينه نه نجامدان).
- ياددان (Yad daden): نيشادان، فيرکرن.
- يادداشتن (Yad dašten): ژ بهر بوون (حفظ)، ناگه هدار بوون.
- يادکردن (Yad kerden): بيريا
- کسه کي کرن.
- يادگار (Yadgar): بنييره: (يادبود).
- يادگرفتن (Yad gêrêften): فير بوون، عه لمين.
- ياده (Yade): بير (هزر و بير) - بهر تيل (رشوة).
- يار (Yar): دوست، هه څال، هه څدم - يار، خواه شتقی، نه څيندار - هاريکار - وه کي، شتي، مينا.
- يارا (Yara): هيز - ويران.
- يارايی (Yarayî): هيزداری، دليري - بويري، نه ترسي.
- ياررس (Yar res): هاريکار، هاريکار.
- يارستن (Yaresten): شيان، ژ دهره ق دهرکه تن.
- يارک (Yarek): کور تکر يا په يڅا (يار) نانکو: يارک (ده مي دپيښين: يارکي وي) - يارا بچويک - هه څال بچويک.
- يارگی (Yaregî): بنييره: (يارايی) - ده ليڅه.
- يارمند (Yarmend): هاريکار - يار، دوست.
- يارو (Yarû): کور تکر يا په يڅا (يار):

- دوست، هه‌فال)۔ نیشانه ب
 کهسه‌کی کو نه‌قین ناغی وی بینن.
یاره (Yare): بازنک، دستبه‌ند -
 توک، توق - بنپیره: (یارا).
یاری (Yarî): هه‌فالیینی، دوستینی
 - هاریکاری - ژن تی (هه‌گهر چند
 برا ب ژن بن، ژنیت وان دبنه ژن
 تی بیت هه‌قدو).
یاریگر (Yarîger): هاریکار.
یازیدن (Yazîden): کیشانه‌دهر،
 ئینانه‌دهر - دست درپژکرن بۆ
 نالیی تشته‌کی - مه‌زن بوون، نه‌مو
 کرن، وه‌رارکرن - پیشان، قوناغ
 قه‌برین.
یاسج (Yasêc): تیر (تیرا کفانی کو
 سه‌رکه‌کی په‌حن و تیر بناغی
 په‌یکان یی پیته).
یافتن (Yaften): فه‌دیتن، په‌یداکرن
 - بده‌ستقه‌ئینان.
یافه (Yafe): بیته‌وده، بی مفا -
 به‌رزه، هندا - بی ری و کولان،
 په‌ریشان.
یاکند (Yakend): یاقویت.
یال (Yal): گه‌رده‌ن، ستۆ - زه‌ند -
 موی ستۆی هه‌سپی و شیری.
یان (Yan): نه‌و په‌یقین کو ده‌می
 مروث ژ به‌ر دناخت بیی حمد ژ
 ده‌غی مروثی ده‌ردکه‌قن.
یاور (Yaver): هاریکار، پشته‌قان
 - پله‌به‌کا ئه‌فسه‌ری یه‌ دناغ ریزین
 له‌شکه‌ری دا - ده‌ستکی هاونی.
یاوه (Yave): بیته‌وده، بی مفا -
 سه‌ریخوه، بی خودان.
یاهو (Yahû): په‌یشه‌که کو پرانیسا
 ده‌رویشا بکار دئین و مه‌به‌ستا
 وان ژئی زاتی خودی یه - هه‌روه‌سا
 ناغی ره‌نگه‌کی کوتری یه بی کو
 ده‌نگی «یاهو» ژ ده‌غی ده‌ردکه‌قت.
یب (Yeb): بنپیره: (یاسج).
یخ (Yex): قه‌راسه، به‌ستی،
 جه‌مه‌د. هه‌روه‌سا (هسر، هسیر،
 هتسه و کاشه) ژئی لکارن.
یخ بستن (Yex besten): به‌ستان،
 جه‌مدین، قه‌رسین.
یخ بندان (Yexbandan): سړ و
 سه‌قه‌ما دژوارا زقستانی کو تاغ
 لی ده‌یتته قه‌رسین.
یخچال (Yexçal): کونبه‌فر -
 سه‌لاجه، بوزدولاب.
یخچه (Yexçê): کورتکریا په‌یشا
 (یخ) کو هه‌مان جه‌مه‌ده - گژلوک.
یخه (Yexe): یاخه، پستۆک.

- یدک (Yedek):** هه‌سپیی زین کری
بی بی سوبار (که‌س لسه‌رن) کو
که‌سه‌کی دی (چ سوبار با لسه‌رن
هه‌سپیه‌کی دی یان ژێ په‌یا با)، دا
هه‌قساری وی هه‌سپیی زین کری
گرت و ل پیشیا مه‌وکیی شاه‌ی
که‌فته ری. هه‌روه‌سا (بالاد، بالاده
و کتل) ژێ لکارن.
- یدکی (Yedekî):** یه‌ده‌ک، ئحتیاط.
- یزدان (Yezdan):** یه‌زدان، خودی.
- یزدان پرست (Yezdan perest):**
خودی په‌رتیس.
- یزک (Yezek):** پیشه‌وه‌ی سوپای،
که‌سێ کول پیشیا سوپای دچیت.
- یزنه (Yezne):** زاڤا (می‌ری
خویشکی).
- یسنا (Yesna):** ئیک ژ پشکین
ناقیستایی یه‌ کو لده‌می ری و
ره‌سمین ئولی ده‌بته‌ خواندن.
- یشت (Yešt):** په‌راستن - پشکه‌که ژ
ناقیستایی کو په‌سین خودی و
فریشتا دکه‌ت.
- یشتن (Yešten):** په‌راستن - په‌سن
دان، مه‌دح و ته‌نا کرن.
- یشته‌کردن (Yeštakerden):**
دوعاکرن، نفیژکرن.
- یشک (Yeşek):** ددان، ددانین تیژ
و بره‌کین گیانه‌وه‌رتین درنده.
- یشمه (Yeşme):** که‌قلی گیانه‌وه‌را.
- یغام (Yexam):** دتیو، ئافه‌ریده‌کی
چیقانوکی یه‌ کو ب که‌له‌خی خوده
زیده مه‌زن و روی کریتته.
- یغتنج (Yextenc):** جوژه‌کی ماری
ره‌نگ زهره کولناث بیستانا دیار
دبت و بی زیانه ژ به‌ر کو بی بی
ژه‌هره. هه‌روه‌سا (بفتنج و بفتج)
ژێ لکارن.
- یغلا (Yexla):** ئاغله‌ویک.
هه‌روه‌سا ناقتین: (یغلاو، یغلاوی،
یغلووی و یغلو) ژێ لکارن و ل
ده‌قه‌را خوراسانی په‌یقین (لغلاو و
لغلاوی) ژێ بۆ ده‌بته‌ گۆتن.
- یغما (Yexma):** تالان.
- یغمایی (Yexmayî):** مه‌به‌ست ژێ
هه‌ر تشته‌کی ده‌قه‌را «یه‌غما» یه‌ ل
ترکستان، نه‌خاسمه‌ کو روی
ده‌لالین وان د ناقدارن.
- یک (Yek):** هژمار ئیک (۱).
- یکان (Yekan):** ئیکانه، بی هه‌فتا -
د زانستی بیرکاری دا ئانکو ئه‌و
هژمارین کو دکه‌قنه د خانا یه‌کان
دا، بۆ نمونه د هژمارا (۳۴۵۶) دا،

تشتا ب سهرقه سهرقه ديبين و كوير
ل وى تشتى نافكرن - ههروهسا
درکه به بۆ مرۆقى منافق ژى.

يك چند (Yek çend): دهمه كى،
رۆژگارەكى، سال وهخته كى.

يكدانه (Yekdanê): ههر تشتى
هيترا و بى وينه - گه رده نيا كو
مراربه كا پرپها تيدا هاتبسته
بكارئينان.

يك دست (Yekdest): مرۆقى ب
دهسته كى - ئيكجۆر، ئيك رهنگ،
وهكى ئيك - ئيكسان، به رابه،
تهمهت ههف.

يك دش (Yekdeş): دوقۆر (مرۆف
يان گيانه وهري كو ژ دو نه ژادان
بت، ئانكو باب ژ نه ژاده كى و
دهيك ژ نه ژاده كى ديتسر) -
خوهشتقى - خواستى.

يك دک (Yekdek): تبهن شير،
نيف گهرم.

يك دل (Yekdêl): ئيك دل، ئيك
دهنگ، ئيكدهست، بهه فره -
دلپاك، كهسنى كو سهرقه و بنقه بين
وى وهكى ئيك بن.

يك دنده (Yekdendê): بنپره:
(يك پهلو).

هژمارا (۶) يا د خانا يه كان دا.

يك انداز (Yek endaz):

ئيكسان، به رابه، تهمهت ههف.

يكان يکان (Yekan yekan):
ئيك ئيكه.

يكايك (Yekayek): ئيك ئيكه،
ئيك لدويش ئيكى.

يك پارچه (Yekparçê): ئيك پارچه،
هه مى بهه فره.

يك پهلو (Yek pehlû): درکه به ژ
مرۆقى سهرهق كو بهس بۆچونا
وى پى دروست تربت ژ هه مى
بۆچونان.

يك تا (Yekta): ب تنى، ئيكانه،
بى ههفتا.

يك تنه (Yek tenê): ب تنى.

يك تهى (Yek tehî): جلکى ئيك
به ر و ته نك.

يك تيغ (Yek tîx): ئيك دهست و
ئيك دهنگ د ناڤ مهيدانا شهري
دا، هه فگرتى.

يك جا (Yekca): هه مى بهه فره، ب
تنامه تى.

يك چشم (Yek çesm): مرۆقى كو
ب چاهه كى بت و چاقى وى پى دى
كوره بت - درکه به ژ مرۆقتين كو

- په رڼو کې نیک بهر - جلکتی بی
به تنه.
- یکه (Yekke): ب تنی، نیکانه،
بی هفتا.
- یکه خوردن (Yêkê xorden):
جنین.
- یگانه (Yegane): نیکانه، بی
هفتا، بی هفتا.
- یل (Yel): په هله وان، دلیر، دلاور -
نیلک.
- یلمان (Yelman): دهفتی شیر (نه و
جهت برهک ژ شیر).
- یله (Yele): رها، نازاد، سه ریخه.
- یوخه (Yoxe): دهنگی کولدهمی تام
دیتن ژ کریارا گوهنیتلی ژ مرؤقی
دهیت، وهکی: (نوخ، نوخه، نوف
و..... هتد) - ههروهسا په یشه کا
بنیات ترکی یه ل ناف زمانی
فارسی دا ژی مشه لکاره و واتایا
(نانی تنک) ددهت.
- یوزیدن (Yûzîden): داخوازکرن -
په یداکرن.
- یوسه (Yûse): مشار.
- یولاخ (Yolax): نوردی به یار.
- یون (Yon): زین.
- یکران (Yekran): هه سپ، هه سپی
ره سن، هه سپی کو رهنگی وی زهری
بناف سورئ فه بوی فه چوی بت.
- یک زخم (Yek zexm): که سی کو
ب دربه کی نه یاری خواه بیخت -
نازناقی سامی نه ریمانی یه، ژ
به رکو وی نه ژده هایه ک ب دربه کی
کوشتیوو - ناقتی گورزی سامی یه.
- یکسان (Yeksan): نیکسان،
به رابه، وه که هفت.
- یکسو (Yeksû): نیک نال، نیک
لا، نیک رهخ. هه ر ژفتی په یفتی یه
نهف په یفتین ژیری: (یکسو شدن:
خوه دانه ره خه کی، خوه دانه پاش -
یکسو نهادن: ل نالیه کی دانان -
یکسو کردن: قافیرکرن، جوداکرن).
- یکسون (Yeksûn): بنیپره:
(یکسان) - بنیپره: (یکسو).
- یک شنبه (Yek şenbê): نیک
شه می، دویه مین رۆژا هفتی.
- یک گره (Yek gêrêh): نیکگرتی،
هه قه بیان.
- یک گونه (Yek gûnê): هه فرهنگ،
وه که هفت.
- یک لا (Yek la): نیک بهر،

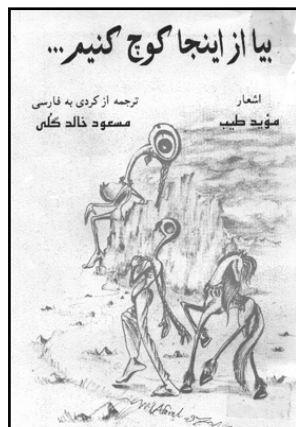
**ژ کتیبین چاپکری و به لاقبووین
دانهری**

* **فیانای جیمک** (ئهف کتیبه کۆمهکا
ههلبهستین ب کوردی فههاندی و هۆزانیین
وهرگیتراینه ژ زمانی فارسی بو زمانی کوردی)
* فههاندن و وهرگیترانا مسعود خالد گولی
* چاپا ئیکتی، ۱۹۹۵، چاپخانا اخلاص، دهۆک

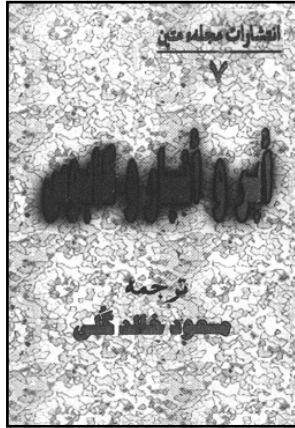
* **ناوازین دلی** (ئهف کتیبه وهرگیترانا کۆمهکا
پهخشان و هۆزانانه ژ زمانی فارسی بو
زمانی کوردی)

* وهرگیترانا مسعود خالد گولی
* ژ وهشانین پرۆژی یویبلا زبیرین
* چاپا ئیکتی، ۱۹۹۶، چاپخانا هاوار، دهۆک

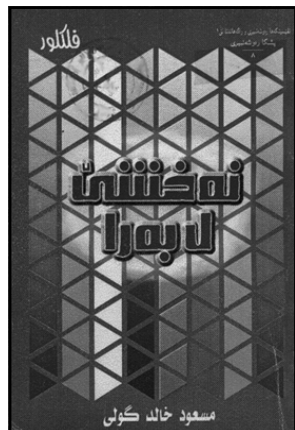

* **بیا از اینجا کوچ کنیم...**
کۆمهکا هۆزانیین هۆزانقان «مؤید طیب» یینه
ژ زمانی کوردی بو زمانی فارسی)

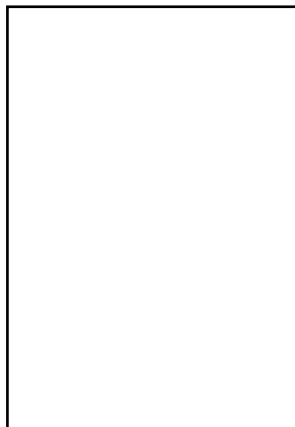
* وهرگیترانا مسعود خالد گولی
* چاپا ئیکتی، ۱۹۹۷، چاپخانا کولیژا شه ریعنی،
دهۆک

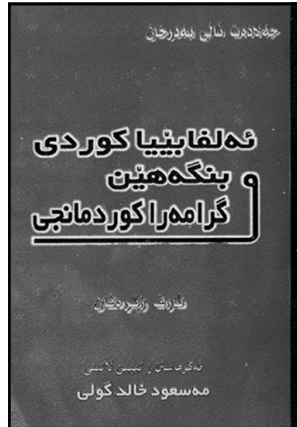
* **أبر و أبار و كابوس** (ئەف كەتیبە كۆمەكا پۈستەرە شعر و پۈستەرە چىرۆكەين كوردى بىتن «هزرقان برجىنى، بايىزى عەمەرى، خالد صالح و اسماعيل بادی» نە بۆ زمانى فارسى) *
 * وەرگىپانا مسعود خالد گولى *
 * ژ وەشانىن كۆقارا مەتىن *
 * چاپا ئىككى، ۱۹۹۸، چاپخانا خەبات، دھۆك

* **نەخشە ل بەرا** (ئەف كەتیبە فولكلورى، كۆمكرن و شرۆقە كرنا پەند و ئىدىيەمىتن كوردىنە) *
 * كۆمكرن و شرۆقە كرنا مسعود خالد گولى *
 * ژ وەشانىن لقى ۱ / نقتىسىنگەها راگەھاندنى *
 * چاپا ئىككى، ۱۹۹۹، چاپخانا خەبات، دھۆك

* **فەرھەنگۆكا كلاسىكەين كورد** (ئەف كەتیبە قەكۆلەين و شرۆقە كرنا چەندىن پەيف و ئىدىيەم و ناڤ و زاراڤىن صۆفیانەيە د ناڤ ھۆزانىن ھۆزانىن مە بىتن كلاسىك دا) *
 * نقتىسىنا مسعود خالد گولى *
 * ژ وەشانىن دەزگەھى موكربانى *
 * چاپا ئىككى، ۲۰۰۱، چاپخانا خەبات، دھۆك

* **ئەلفابېتيا كوردی و بنگه هین گرامهرا كوردمانجی** (ئەف كتیبه فه گوهاستنا كتیبا ریزمانا جه لادەت ئالی بەدرخانی یه ژ رینقیسیا لاتینی بو رینقیسیا عەرهبی كوژ لایی «عارف زێرهفان» فه هاتیه كۆمكرن)

* فه گوهاستنا مسعود خالد گولی

* ژ وەشانین دەزگه هێ موكریانی

* چاپا ئیكی، ٢٠٠١، چاپخانا خەبات، دەهۆك

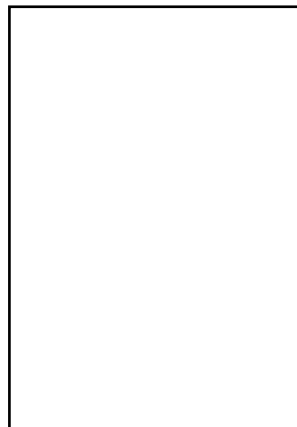

* **بنگه هین راستنقیساندنا كوردی (كرمانجی)** (ئەف كتیبه فه گوهاستنا كتیبا راستنقیساندنی یا نقیسه «عارف زێرهفان» ی یه ژ رینقیسیا لاتینی بو رینقیسیا عەرهبی)

* فه گوهاستنا مسعود خالد گولی

* ژ وەشانین دەزگه هێ سپیرتیز

* چاپا ئیكی، ٢٠٠٢، چاپخانا وەزارەتا پەرودەردی، ههولێر

* **فهرهنگا گولی (فارسی - كوردی) (ئەف كتیبه ئەوه یا كود دەستین وەپین هیترا دا)**

* دانانا مسعود خالد گولی

* ژ وەشانین دەزگه هێ سپیرتیز

* چاپا ئیكی، ٢٠٠٢، چاپخانا وەزارەتا پەرودەردی، ههولێر